

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 28

STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MANAGEMENT SKILLS AND
ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS SECONDARY SCHOOL
UNDER THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 28

ภูมิชัย พลศักดิ์¹

Poomchai Phonlasak¹

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาการกรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา(ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการในกรณีที่ไม่มีรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการให้เอาครูวิชาการ โรงเรียนละ 2 คน) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 118 คน ซึ่งได้มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และเมอร์แกน และโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น ด้านทักษะการบริหารงานเท่ากับ .941 และมีค่าความเชื่อมั่นด้านการบริหารงานวิชาการเท่ากับ .948 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ทักษะทางความรู้ความคิดทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ทักษะการบริหารงานที่อยู่ในระดับมาก คือ ทักษะทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางความคิดรวบยอด และทักษะทางเทคนิค ตามลำดับ

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารงานวิชาการทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. ทักษะการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การบริหาร

Abstract

This research aimed to (1) study the management skills of administrators in Secondary Schools (2) study the academic administration of administrators in Secondary Schools and (3) study the relationship between the management skills and academic administration of administrators in Secondary Schools. The sample was 118 administrators (school director and vice-president of a school academic section corporation in case of have no vice-president of a school corporation take academic section school teacher replaces the school vacates 2 persons) working at Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28; they were selected by sampling size of Krejcie & Morgan and by Stratified Random Sampling. The instrument was the five rating scale questionnaire the management skills with 0.941 of reliability and the academic administration was 0.948. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson Product Moment Correlation.

The research results were found as follows;

1. The management skills of administrators in Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 as overall was at highest level, ranking mean from highest to lowest; the knowledge and ideas skills, the human skills, the educational and teaching skills, the concepts skills, and the technical skills respectively.

2. The academic administration of administrators in Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 as overall was at high level, ranking mean from highest to lowest; the teaching supervision, the measurement and evaluation, the courses and curriculum implementation management, the teaching and learning management respectively.

3. The management skills had positive related to the academic administration of administrators in Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28 by statistical significant at .01 level.

Keywords: Relationship, Management

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามที่มุ่งหวัง เพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ บทบาทของการศึกษาจะแทรกซึมเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมและเจตคติ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตาม ความจำเป็น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ และมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นนอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการที่จะช่วย เปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมอีกสองด้านหนึ่งด้วย สอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ [14]

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ เศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็น กลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อม ที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมี

สิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ [1]

การที่จะจัดการศึกษาให้ได้ผลดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานที่สำคัญและเป็นงานหลักของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ ทองนาค [3] ซึ่งสอดคล้องกับ เกศนา พันทาเดช [2] ที่กล่าวไว้ว่า ภารกิจหลักที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับงานบริหารด้านวิชาการเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ถือว่างานวิชาการ คือ คุณภาพของนักเรียน ซึ่งแสดงออกมาในของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตร นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญมาก โรงเรียนจะดีหรือไม่ดี ให้ดูที่งานวิชาการในโรงเรียน

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้ เข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารวิชาการโดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น และโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรู้และเข้าใจกรอบแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี จนสามารถนำไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง และในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียนผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การเรียนรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ จิตวัฒนกุล [11] ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นที่เน้นทางด้านวิชาการเป็นหลัก คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านการสอน และด้านการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา อภิบาลกุล [8] และรุ่ง แก้วแดง [6] ได้ให้นโยบายว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง เพื่อจะได้มีเวลาบริหารการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีจำนวน 83 โรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ 56 โรงเรียน จังหวัดยโสธร 28 โรงเรียน มีครู 2,885 คน [1] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินจัดการศึกษาแก่โรงเรียนในพื้นที่ร่วมกับสำนักงานการศึกษา การบริหารการศึกษาโรงเรียนเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงได้เร่งปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาอย่าง เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทุกด้าน โดยเริ่มจากการเพิ่มประสิทธิภาพและความทั่วถึงในการจัดการศึกษาภาคบังคับ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียน มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ

จากที่กล่าวมายิ่งทำให้ผู้บริหารมีบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นผู้รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในองค์กรธุรกิจ เรียกว่า ผู้จัดการ

องค์การของรัฐ เรียกว่า ผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ [13] สำหรับผู้บริหารโรงเรียน หากพิจารณาเปรียบเทียบกับผู้บริหารในองค์กรประเภทอื่นๆ แล้ว ถือว่ามีความสำคัญมากกว่า ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นองค์การให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนจึงได้รับความสนใจและคาดหวังจากสังคมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ [13] ซึ่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จได้ดีมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกรินทร์ สิมหาศาล [12] ซึ่งความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน การที่จะดูว่าโรงเรียนใดมีมาตรฐานก็มักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนว่าจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานวิชาการเพียงใด เมื่องานวิชาการเป็นงานที่สำคัญดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการให้มากกว่างานอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ [11] ที่ได้กล่าวว่า เมื่อการปฏิบัติงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจึงต้องใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่นๆ หรือประมาณร้อยละ 35 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนจึงต้องตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการเพื่อประโยชน์ของนักเรียนให้มากที่สุด ดังนั้นสาระสำคัญของงานวิชาการ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในขอบข่าย บทบาท และหน้าที่อันสำคัญยิ่งต่องานวิชาการ ถ้าบุคลากรทุกคนมีความตระหนัก มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนที่รับผิดชอบแล้ว ย่อมจะเป็นการง่ายที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ และนำความสำเร็จมาสู่สถานศึกษา

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง งานวิชาการ ตลอดจนเข้าใจในความหมาย ความสำคัญ และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้เพื่อเป็นผู้นำให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร่า พัทธพิสัย [3] ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจาก การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

การที่ผู้บริหารสามารถบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพนั้น ทักษะในการบริหารงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร เพราะทักษะการบริหารงานมีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารทุกคน ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานต่างก็มีความรู้ความชำนาญในการใช้ทักษะในการบริหารงานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศนา พันทาเดชา [2] ซึ่งผู้บริหารที่มีทักษะการบริหารงานจะใช้เป็นเครื่องมือที่จะผลักดันกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ [14] และการบริหารสิ่งใดก็ตามจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจสิ่งนั้น และพัฒนาสมรรถภาพและทักษะในการบริหารสิ่งนั้นๆ ด้วย ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีทักษะ 5 ทักษะ คือ ทักษะทางความรู้ ความคิด ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางมนุษย์ และทักษะทางความคิดรวบยอด เสนอแนะว่าทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา ควรจะมี 5 ทักษะ คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษย์ ทักษะทางความคิดรวบยอด ทักษะทางการศึกษาและการสอน และทักษะทางความรู้ ความคิด

จะเห็นได้ว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากต่อการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งงานหลักของผู้บริหารโรงเรียน ก็คือ การบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยดูจากคุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ [14] ที่กล่าวไว้ว่า วิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญ เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบการปฏิบัติงาน เป็นหัวใจของโรงเรียนที่ใช้กำกับการจัดระบบการทำงานของโรงเรียนและใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ของโรงเรียนให้สอดคล้อง และสนับสนุนการทำงานวิชาการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข งานวิชาการจึงกลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบ ซึ่งโรงเรียนใดที่งานวิชาการก้าวหน้าโรงเรียนนั้นมักมีชื่อเสียงเป็นที่นิยม และเป็นที่ยอมรับ ส่วนโรงเรียนใดงานวิชาการไม่โดดเด่น ทำให้โรงเรียนนั้นจะไม่เป็นที่นิยมขาดศรัทธาและไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น การใช้ทักษะการบริหารงานน่าจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

จากข้อมูลทีกล่าวมาแล้วนั้นชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีผลเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

วิธีดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 166 คน จากโรงเรียนจำนวน 83 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 44 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 25 โรงเรียน และขนาดใหญ่ จำนวน 14 โรงเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการกรณีไม่มีรองผู้อำนวยการให้เอาครูหัวหน้างานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 118 คน ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเคอร์ซีและมอร์แกนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน
2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นระดับชั้นแล้วจึงสุ่มแบบง่าย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ
3. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความคิดรวบยอด ด้านมนุษย์ด้านการศึกษาและการสอน ด้านเทคนิค และด้านความรู้ความคิดจากผู้บริหารสถานศึกษามาตรวจสอบค่าสถิติเบื้องต้นโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลเป็นความหมายโดยแบ่งความหมายของคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งใช้เกณฑ์ของประคองกรรมสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสอบถามโดยการศึกษารูปแบบทักษะการบริหารงานและขั้นตอนในการบริหารงานวิชาการเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งการใช้ทักษะการบริหารออกเป็น 5 ด้าน คือ ทักษะทางความคิดรวบยอดทักษะทางมนุษย์ทักษะทางการศึกษาและการสอนทักษะทางเทคนิคทักษะทางความรู้ความคิดลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวม 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือราชการจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยวิทยาลัยนครราชสีมาไปยังผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อขอความร่วมมือโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บด้วยตนเองจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้และเก็บคืนได้ 100%

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องและหาค่าคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ตามลำดับ มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และรองผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 46.7 โดยส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการบริหารงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาระหว่าง 5-10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี และที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ

2. ทักษะการบริหารงานบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการบริหารงานด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะทางความคิดรวบยอด ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนทักษะการบริหารงานที่อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางความรู้ความคิด และทักษะทางเทคนิค ตามลำดับ

2.1 ด้านทักษะทางความคิดรวบยอดโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทักษะมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดด้อยของโรงเรียนมาใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน การบริหารงานโดยยึดนโยบายการศึกษาของรัฐ และแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดเป็นแผนงานของโรงเรียน ตามลำดับ ยกเว้นการจัดระบบโครงสร้างของงานเหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรมีทักษะอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์โดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีทักษะมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การให้การยกย่องและชมเชยบุคลากรตามโอกาสที่เหมาะสม การมีมนุษยสัมพันธ์ไมตรีต่อบุคลากรร่วมงานและผู้อื่น การให้คำปรึกษาแก่บุคลากรทุกคนทุกโอกาส ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู และสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนการเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม การประสานความร่วมมือให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการควบคุมอารมณ์ได้ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ มีทักษะอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านทักษะทางการศึกษาและการสอนโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทักษะมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การสนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการ และการแนะนำให้ครูพัฒนาวิธีการวัดผลด้วยวิธีที่หลากหลายและเป็นไปตามสภาพจริง ส่วนการส่งเสริมให้ครูพัฒนาวิธีการเรียนการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การติดตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาอย่างใกล้ชิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับกับคณะครูได้อย่างเหมาะสม มีทักษะอยู่ในระดับมากตามลำดับ

2.4 ด้านทักษะทางเทคนิคโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ การใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง การใช้วิธีประชาสัมพันธ์โรงเรียนในรูปแบบต่างๆ และการใช้ภาษาสื่อสารแก่ครูเพื่อให้เข้าใจง่ายทั้งการพูดและการเขียน ตามลำดับ

2.5 ด้านทักษะทางความรู้ความคิดโดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปให้ คณะครูอาจารย์ตามความเหมาะสม ความสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ และความสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตามลำดับ

3. การบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารงานวิชาการในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผล การบริหารงานวิชาการด้านการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารงานวิชาการด้านกรณีศึกษาการเรียนการสอน และตามลำดับ

3.1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ การจัดให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดูแลให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการชี้แจงและแนะนำการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน ตามลำดับ

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแก่นักเรียน และการให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม และคำนึงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนที่มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อบริการแก่ครูอย่างเพียงพอ การจัดครูเข้าสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามประสบการณ์และความถนัด และการจัดทำแผนการเรียนรู้และบันทึกหลังสอนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

3.3 ด้านกรณีศึกษาการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การส่งเสริมให้ครูนิเทศการเรียนการสอนช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตร การสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศการเรียนการสอน และการให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจครูเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามลำดับ

3.4 ด้านการวัดผลและการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การส่งเสริมให้ครูได้นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียนตามลำดับ ส่วนที่มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การให้คำแนะนำปรึกษากับครูในการวัดผลประเมินผลนักเรียน และจัดประชุมอบรมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ

4. ทักษะการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอยู่ในระดับสูง โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านทักษะทางความรู้ความคิด ด้านทักษะทางมนุษย์ (X_2) ด้านทักษะทางการศึกษาและการสอน (X_4) ด้านทักษะทางความคิดรวบยอด (X_1) และด้านทักษะทางเทคนิค (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลในทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและอภิปรายผลจากข้อมูลค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาทางด้าน ได้แก่ ทักษะทางความคิดรวบยอดทักษะทางมนุษย์ทักษะทางการศึกษาและการสอนทักษะทางความรู้ความคิดและทักษะทางเทคนิคและรายข้อพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับมากและมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้งานบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนที่ว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถต้องรู้จักใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ จารุปรกรณ์ [8] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเขตการศึกษา 1 ตามความคิดเห็นของหัวหน้าสถานศึกษาและผู้ช่วยของหัวหน้าสถานศึกษาผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการพัฒนาทักษะการบริหารในด้านความรู้ความสามารถด้านมนุษย์สัมพันธ์และด้านเทคนิควิธีการอยู่ในระดับมากและผลงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ จารุปรกรณ์ [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 7 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลถึงทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการศึกษาของ [14] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของหัวหน้าฝ่ายการเจ้าหน้าที่ตามการรับรู้ของตนเองและของผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า การใช้ทักษะการบริหารงานของหัวหน้าฝ่ายการเจ้าหน้าที่ตามการรับรู้ของตนเองและของผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดในทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะด้านเทคนิคทักษะด้านมนุษย์และทักษะด้านความคิดรวบยอดอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับงานวิจัยของ เกศนา พันทาเดช [2] ได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยศึกษาทักษะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ เดรดและโรว์ (Drake and Roe) คือ ทักษะทางความรู้ความคิดทักษะทางเทคนิคทักษะทางการศึกษาและการสอนทักษะทางมนุษย์และทักษะทางความคิดรวบยอดผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์มีทักษะการบริหารงานทั้ง 5 ด้านโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นทักษะทางความรู้ความคิดอยู่ในระดับปานกลางและมีความต้องการ ในการพัฒนาทักษะทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกันและงานวิจัยของ [14] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารในภาพรวมมีทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทักษะการบริหารงาน ได้แก่ ทักษะทางความรู้ความคิด ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางการศึกษาและการสอนทักษะทางมนุษย์ และทักษะทางความคิดรวบยอดทั้งผู้บริหารและผู้ช่วยผู้อำนวยการมีทักษะการบริหารงานทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากทั้งสิ้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีทักษะทางความคิดรวบยอดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คือ ร้อยละ 88.8 และ

ปริญญาตรีร้อยละ 16.3 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่一定会พัฒนาศักยภาพตนเองและทักษะทางความคิดรวบยอด เป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดด้อยของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานเป็นผู้กำหนดทิศทางและวางแผนหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกันที่กล่าวว่าทักษะทางความคิดรวบยอดเป็นความสามารถที่จะประสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันและสามารถที่จะมองเห็นองค์การในภาพรวมซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยกันของส่วนต่างๆ หรือหน้าที่ต่างๆ ขององค์การและเข้าใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ อย่างไรบ้างเป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะเข้าใจความซับซ้อนขององค์การทั้งหมดมีความสามารถในการมององค์การในภาพรวมเหมือนกับการมองของนกที่มองลงมาจากที่สูงมองเห็นองค์การทั้งหมดสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ภายในองค์การหรือเรียกว่า “ทักษะทางมโนมิติ” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ แก้วสว่าง [10] เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบความเป็นผู้นำกับการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอรัญญบุรีจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้ทักษะทางความคิดรวบยอดมากกว่าด้านอื่นๆ ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะทางความคิดรวบยอดที่จะต้องมองภาพรวมของโรงเรียนและศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนอย่างทะลุปรุโปร่งมีวิสัยทัศน์และเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงรู้ทันต่อเหตุการณ์อย่างทัน่วงทีเพื่อที่จะกำหนดทิศทางและวางแผนในการบริหารจัดการในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนการนิเทศการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้และรายชื่อ พบว่า มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการเนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาถือเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งการจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการบริหารวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญและปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์และเป็นผลดีต่อผู้เรียนให้มากที่สุดดังที่กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเพราะถือเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษาและถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในทำนองเดียวกับคำกล่าวของ จันทร ทองนาค [3] ที่กล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับอุทัยบุญประเสริฐที่ว่าผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติงานวิชาการซึ่งถือเป็นงานที่สำคัญและเป็นงานหลักของโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับงานบริหารด้านวิชาการเป็นอันดับแรกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [5] จิราภรศิริพรรณภรณ์ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์โดยส่วนรวมและโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากแต่ในด้านวัดผลประเมินผลผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางแต่ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ จิราภรศิริพรรณภรณ์ [5] ได้ทำวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมืองจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูโดยรวมข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมืองจังหวัดนครพนม มีการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่งเพราะวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาความเป็นนักคิดของผู้เรียนทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่

สมบุญเป็นคนที่คนเก่งมีความสุขเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลเป็นลำดับแรกทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามองว่าการวัดและประเมินผล การเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการที่ ตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใดผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็น ข้อมูลที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่างๆ ได้ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างยิ่งซึ่งสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษากระบวนการวัดผลและประเมินผลของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียนกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับเอกรินทร์ สีมหานคร [15] จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญใน การจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและเสนอแนะให้ความรู้แก่ครูในการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ การวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐานจัดให้มีเอกสารและฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงส่งเสริม ให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่กำหนดไว้ นำผลการประเมินมาใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพเป็นดีคนเก่งอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษากลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงและเมื่อพิจารณาแต่ละด้านก็พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานในระดับมากจึงส่งผลถึงการบริหารงานวิชาการได้ดี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี รัตนพิพิธชัย [6] ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของภาพร เริงไชย [12] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนกับบทบาทการบริหารงานวิชาการระดับ ปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกอำเภอเมืองจังหวัดนครนายก พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียน ประถมศึกษาในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทักษะการบริหารงานเป็นสิ่งสำคัญและ จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานในระดับ โรงเรียนประถมศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับซึ่งความสำเร็จ ในการบริหารงานของโรงเรียนอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีระดับที่ น้อยกว่าด้านอื่นๆ ฉะนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับทุกหน่วยงานควรมีการกระตุ้นปรับปรุงเพื่อให้เกิดการเพิ่มเติม การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้มากขึ้นเนื่องจากการจัดการศึกษาที่ได้บรรลุจุดหมายปลายทางตามที่ ต้องการได้อย่างแท้จริงนั้นต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องชี้หน้าที่สำคัญจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารวิชาการของ

โรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เพราะจะเป็นผลดีต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า ทักษะทางเทคนิคอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากทักษะทางด้านเทคนิคเป็นเทคนิคในการทำงานกับสิ่งของกับเทคโนโลยีหรือกับนวัตกรรมรู้จักใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานซึ่งทักษะนี้ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติเองแต่ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้และเข้าใจเพื่อตรวจสอบงานและสร้างศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาฉะนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับทุกหน่วยงานควรมีการกระตุ้นปรับปรุงและเพิ่มเติมทักษะทางด้านเทคนิคให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันทางบวกในระดับสูงและเมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่า แต่ละด้านมีความสัมพันธ์ต่อกันทางบวกในระดับสูงเช่นกันซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนควรต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารและการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับสูงขึ้นไปและควรหาทางปรับปรุงเพิ่มเติมทักษะการบริหารและการบริหารงานวิชาการให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*.
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.): กรุงเทพมหานคร.
- [2] เกศนา พันทาเดช. (2543). *การศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ปริญญาานิพนธ์ กศม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [3] จันทร ทองนาค. (2545). *การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายพระฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพมหานคร*.
สารนิพนธ์ กศม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [4] จันทรา พักตร์เพียงจันทร์. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี*. ปริญญาานิพนธ์ กศม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [5] จิราภพร ศิริพรรณภรณ์. (2548). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ถ่ายเอกสาร.
- [6] ชาตรี รัตนพิพิชัย. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1*. สารนิพนธ์ กศม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- [7] ชานนท์ ตันยอด. (2542). การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- [8] ณรงค์ จารุปรกรณ์. (2546). การพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- [9] ณรงค์ แย้มประดิษฐ์. (2541). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [10] เนาวรัตน์ แก้วสว่าง. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบความเป็นผู้นำกับการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [11] ประสิทธิ์ จัตววัฒนกุล. (2544). การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- [12] ภาพร เรืองไชย. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนกับบทบาทการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก อำเภอเมืองนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [13] วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). การบริหารการศึกษาหลักการทฤษฎีหน้าที่ประเด็นและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ. สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- [14] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.